

Віолетта Гатті

Garbage

Читається як «гарбич»
(Сміття — непотреб)

1

— Ти чула про грінкарти?

З таким незвичним запитанням звернулася до мене моя подруга Ліда.

— Читала в газеті, ну і що? — мляво відповіла я.

— Люди виграють! Це ж для всієї сім'ї! — в голосі Ліди чулося захоплення.

— Може хтось і виграє, та не з моїм щастям. Мені ніколи не виграти. Пам'ятаю, колись купила пачку лотерейних білетів на тридцять карбованців, цілих 100 штук...

— Ну? — перебила мене Ліда. — Нічого не виграла? Такого бути не може, зі ста штук хоча один, а виграє.

— Ні, чому, виграла. Один карбованець і одні дитячі колготки за один руб і десять копійок.

— А тут виграють, — не вгамовувалась Ліда.

Жаль загасити такий запал, і я згодилася піти з нею в посольство, хоч я в Америку і не збиралася. Що мені там самій робити? А мої — ні зять, ні дочка туди ніколи не поїдуть, хоча б їх про це умовляв би сам Буш.

Ну, питання — коли, де і в кого можна було отримати анкети — все це, як і завжди, лягло на мене.

І ось ми в посольстві. Пішли після перерви — це час консультацій. До перерви там видають візи — черга довжелезна, стоять з ранку, годинами. Після перерви — тільки консультують, ну і можна отримати анкету на Грін-карту.

Людей не дуже багато, але все ж таки є. Постояли десь з півгодини. Ліда в одній черзі, я в другій — до різних віконець.

Я ще стояла, коли Ліда вже розмовляла з консультантом. Незабаром вона відійшла від віконця і, проходячи повз мене, прошепотіла.

— Не дали...

Ось і моя черга підійшла.

Подаю загранпаспорт, кажу, що хочу бланк на Грін-карту.

У відповідь чую запитання.

— А у вас є знайомі в Америці?

— Багато...

— А коли ви поїдете, то до кого?

— Найближча подруга Неля Шлейфман у Нью-Йорку.

— А що вона робить?

— В неї свій косметичний салон.

— А що ви будете робити?

— Зароблю трохи грошей і хочу подивитись Америку, помандрувати.

— А зараз ви десь працюєте?

— Так, на кіностудії, заробляю тисячу гривень в місяць (це я брешу, бо вже ніде не працюю).

— А яка в вас сім'я?

Нічого не розумію. Чому такі запитання? Це ж лотерея! Хто виграє, а хто й не виграє. При чому тут моя робота і сім'я? Хоча, Грін-карта — це ж для всієї сім'ї. Один виграє, а йде сім'я. Та я все одно нічого не виграю...

Ну, відповідаю.

— Дочка, зять, онучка та собачка.

Дівчина-консультант засміялася.

— Ну, я думаю, у вас не буде проблем!

І пішла десь із моїм паспортом.

Поки її чекала, дивилася, як інші відходили від віконць, тримаючи в руках анкети.

Незабаром підійшла моя дівчина-консультант і протягнула мені паспорт.

Анкети не дала.

Ось і я пролетіла, а вона ж казала, що проблем

не буде.

Перегорнула кілька сторінок у паспорті і остовпіла. На одній зі сторінок стояла сине-червона віза на в'їзд в Америку.

Так! Так! Віза, за яку багато б людей віддали шалені гроші!

А я й не знала: радіти мені чи ні. Чим це я так сподобалася, що мені дали візу ось так, запросто?

Вийшла на вулицю, де на мене чекала Ліда.

— Слухай, мені дали візу...

— Не може бути!

— Дивись сама, — я протягнула паспорт.

— Оце так!

З'ясувалося, що Ліді теж задавали такі питання, як і мені.

— Я їм кажу, що мені анкета потрібна, а вони такі питання задають...

Їй не тільки не дали анкету, а ще й штамп про відмову візи в паспорт шльопнули.

Я тягнула до останнього.

Візу мені дали у травні, а вже почався жовтень, коли я заметушилася.

Все! Їду!

За три дні здала свою квартиру. Це була моя поміч дочці в мою відсутність. Квартиранти — два

індуси-студенти. Так не хотілося, щоб знімали іноземці, але, як потім з'ясувалося, були дуже гарні хлопці. Платили справно, і охайно в квартирі було, краще ніж в мене.

Дзвонила в Нью-Йорк до Юрка, свого приятеля ще по школі. Він там давно. Займається купівлею і продажем «російських сувенірів». Дав мені завдання привезти фотоапарат «Київ-160», деякі ліки і відкривачки для пляшок.

Такі відкривачки, як він просив, купила в старій сільській крамниці. Старовинні запаси, ще з часів СРСР — всі забрала, штук сто.

Фотоапарат мені виніс та продав приятель, теж зі старих запасів, прямо з заводу «Арсенал», де їх вробляли.

Ну і ліки, звичайно, в аптеці — багато їх набралось, доволі велика торбинка.

А від себе купила ікру чорну в скляних баночках.

«Проводжали» мене до глибокої ночі, а вставати потрібно о шостій ранку — майже не спала.

2

Ось вже й аеропорт. Хміль ще не зовсім

вийшов, хочу спати.

Стоїмо з моєю дочкою Олею в черзі до митника.

Стали читати декларацію.

Гроші в ній написала точно, але виявилось, що багато, стільки вивозити не можна.

(Не забувайте, це було більш ніж 10 років тому!).

Треба лишок віддати. Оля стоїть поруч. Віддаю їй гроші на очах у митника.

Він читає далі, а я чую, що щось впало мені до кишені куртки.

Це Оля як вправний злодій сунула мені гроші знову.

Ну, а далі була перша кумедна пригода з усіх, що зі мною зчинилися.

Я попрощалася з дочкою, підняла сумку і пройшла до її досмотру.

Відкрила, поставила на стіл, та трохи невдало, вона нахилилася, і всі відкривачи, що лежали зверху в кульку, всі сто штук випали і з грюкотом розкотилися по підлозі.

Мій митник остовпів. Інші теж підняли голови, кинули свою роботу і підійшли до нас.

Вони стояли і реготали.

Потім «мій» запитав.

— Це що? Навіщо стільки?

Ну, я почала брехати. (До речі, чому Юрко їх стільки мені замовив, я й сама не розуміла. Хіба це в Америці дефіцит?).

— Та це подарунок знайомому. Він в барі робить, там пляшки треба відкорковувати, ось ці відкривачки й цуплять, йому багато потрібно...

Митник ще не зовсім відійшов від подиву.

— Скільки років тут роблю, а таке перший раз бачу. Ну і контрабанда!

Всі митники посміялися і розійшлися. А в мене більш нічого не дивились. Мій митник допоміг зібрати відкривачки, позапихав їх в сумку і побажав добре долетіти.

Добре, що далі не дивились.

Ліки та ікру провозити, як виявилося, не можна.

Все! Летимо!

Після «проводів» їсти не хотілося. Але принесли таке смачне (я перший раз їла в літаку), що все з'їла і вина трохи випила.

Мій сусіда звисока копирсався в їжі.

— Хіба це зелений горошок? Ось побачите, після Шеннону буде друга їжа, так ось там горошок дійсно буде зеленим, а не сіро-болотного кольору, як цей...

Незабаром і був Шеннон, аеропорт в Ірландії.

Більше двох годин вільного часу. Багато крамниць.

Наші стюардеси скуповували парфуми — тут набагато дешевше, ніж у нас, але теж дорого.

Летимо далі!

Так, сусіда був правий.

Коли подали їжу, горошок таки був зелений!

Дивлюся у вікно. Під нами океан. На всі боки вода — велично, але трохи страшнувато. Та ось і берег — це Канада.

Нарешті під нами Нью-Йорк.

Літак все нижче, нижче...

Всі завмерли.

Ось чутно, як випустили шассі...

Все!

Сіли!

Тишу розірвали оплески!

3

Я знала, що ніхто мене не зустрічатиме, тому сідаю в таксі, даю адресу і через півгодини я «вдома».

Мої друзі на роботі. Є Тася — їх дочка.

Ой, яка вона стала велика. Я її бачила років п'ять тому — зараз доросла дівка!

Нарешті всі вдома!

Красуня Іра, розумник Семен!

Друзі мої, як я за вами скучила!

Розмовляли до ночі. Коли вже все переказали, Сеня повів мене до полиць, де стояло безліч пляшок і банок від пива, які він випив.

— Зараз я п'ю тільки «Henneken».

— А водку «Smirnoff», — почувся голос Іри.

Семен та Іра закінчили Київський інститут фізкультури. Обоє — фехтувальники. Семен — майстер спорту, тренер. Всі чемпіони України — то його учні. Але єврею в Україні — мало поваги.

І ось вони всією сім'єю: Семен, Іра, їх дочка, сестра Семена з чоловіком та сином, його батько, як тільки трапилась можливість, знялися і виїхали у США.

Спочатку сиділи на «Велфері» (це поміч емігрантам), а потім Семен почав тренувати дітей і дорослих. Зараз його розривають на частки, тому що учні, яких він тренував, вже зайняли перші місця на всіляких змаганнях. А дорослі платять по 50 доларів, щоб потрапити до нього на один час тренувань.

Іра тренує маленьких дітлахів, теж доволі вдало.

Тася ще в школі, розмовляє тільки

по-англійські і зовсім не хоче говорити по-російськи (про українську вже й промовчу!).

Іра вмовила мене трошки посидіти вдома, відійти від зміни часу, а вже потім шукати роботу.

Жила в них десь трохи більше тижня. За цей час наробила їм декількі сотень пельменів, за якими вони скучили, а в Америці їх не продають.

Семен кожен день «до пельменів» приводить нову горілку. Каже — для мене, та Іра, яка не любить, коли він п'є, кривиться.

— Ага, для тебе! То тільки балачки. Він знає, що я сваритись буду, то він так каже. То він для себе купує.

Ну ось, вже знайшла собі роботу. Сама, без агенції. Недалеко від Брайтона. Гарні нові будинки. Біля дому сквер з фонтаном (який не робить!). в домі багато молоді, бо в сквері гуляють маленькі діти з нянями й самі.

4

Я буду доглядати маленьку дівчинку Ніку, їй десь біля року, тільки починає ходити. Сім'я на дуже велика — мати, батько і ще одна дитина, хлопець років дев'яти.

Моя робота — це «babysitter» —

«беби-ситтер», той хто доглядає дитину. Але для колишніх росіян, які зараз в Америці, це ще й безкоштовна прибиральниця, готувальниця їжі, прачка — все разом за одну ціну! Тому вони наймають робітниць із колишнього СРСР — це дешевше. Ніхто з американських «babysitterov» не буде нічого робити, крім догляду за дитиною.

Дива почалися з першого дня, коли я вийшла на вулицю з дівчинкою. Всі на мене дивилися, стига між собою перемовлялися, а потім одна з росіянок, яка теж доглядала дитину, не витримала, засміялася і звернулася до мене.

— Ой, ви в них вже четверта за це місяць! Що це за сім'я?!

Прийшла додому. Ніка поїла і заснула. Я почала прибирати. Дивлюся, на столі гроші, на кухні — гроші, в передпокої в попільничці — гроші. Так... Перевіряють, думають, що візьму...

Ввечері кажу господині.

— Ви- б гроші прибрали. А то хлопець візьме, а ви на мене звернете.

— Він не візьме, — буркнула вона.

— Я теж не візьму, не треба мене провокувати.

Наступного дня гроші прибрали, але хлопець

до школи не пішов. Ходив за мною, як пришитий, дивився, що я роблю.

Пішов і на вулицю. А там його однолітки грають. Він із заздрістю дивився на них, але від мене не відходив.

— Йди пограй з хлопцями, чого ти за мною слідкуєш? — кажу я.

Але він так і не відійшов від мене цілий день.

І так три дні.

Господиня ще хоч трохи зі мною розмовляла, але господар мовчав.

Я нічого не розуміла. Що це за родина така? Я для них новий чоловік, але ні в чому перед ними не винна. Коли що не так роблю — то кажіть!

Забігаючи наперед, скажу, що вже потім мені сказали, що хлопцю давали 10 доларів в день, щоб він слідкував за мною.

У п'ятницю він нарешті пішов до школи. Мені полегшало, але не надовго.

Гуляючи з Нікою в сквері, я почула в кущах якийсь шарудіння. Вдивилася — сидить зігнувшись якийсь чоловік. Зрозумівши, що його викрили, він виліз звідти та пішов не оглядаючись. Я остовпіла, за мною підглядав сам господар, батько Ніки! Я дивувалась: коли вони не ходять на роботу, а підглядають за мною, то хай би самі й доглядали

свою дитину.

Все! Доволі! Хай шукають п'яту няню.

В неділю я отримала платню, сказала, що йду від них і почала збиратися. Тільки покидала свої речі в сумку — на порозі господар.

«Зараз будуть обшукувати», — майнула думка. Так і є!

— Покажи речі в сумці.

— Так я і знала, — і я зі злістю вивернула на підлогу все, що було в сумці.

Він покопирсався в речах, нічого не сказав і пішов.

До кімнати зайшла його дружина, і серце зайшлося, коли вона підійшла до маленької Ніки, котра стояла в своєму ліжечку, і, ковтаючи сльози, промовила.

— Бідна моя, залізобетонна дівчинка!

Так, дівчинку було жаль... Вона була така мила, спокійна, непередлива і вже почала звикати до мене.

Я не витримала.

— Та хіба- ж так можна ставитись до людей?! З таким відношенням ніхто більше тижня не витримає. Ви що, ворогів наймаєте?

Господиня мовчала, відвернувшись до стіни.

Хотілося піти, грюкнувши дверима, але я

стрималася.

5

Брайтон був недалеко, сумка легка, а я знову вільна.

Побачивши великі гарячі пиріжки, купила один, вийшла на «border work» («бордвок») — великий дерев'яний настил, що тягнувся вздовж океану.

Здорово! Я- б хотіла тут жити. З одного боку пляж та океан, а з другого туляться дома, на перших поверхах яких кафе та ресторани. Правда, літом, мабуть, тут занадто вже весело — музика, шум... Але зараз тихо. Вже пізня осінь, кафе і ресторани працюють, але не на дворі, а всередині.

Де-не-де ще лишилися столи та стільці. Я купила пляшку пива, сіла на один із стільців і почала їсти великий і дуже смачний пиріжок.

Пиріжки на Брайтоні!

Ви, напевно, й самі чули й читали про деяких з наших емігрантів.

І часто, чомусь, щоб довести, що людина дійшла «до ручки», можна було почути: «Він продавав пиріжки на Брайтоні». Тобто людина так впала, що нижче й нема куди.

Я й думки тоді не мала, що колись не тільки

буду їсти пиріжок на Брайтоні, а мене трохи часу, і я буду їх продавати сама.

...Ну і що далі? Йти до Семена та Іри. Ні, совість треба мати!

Ой, а Юра! Я про нього й забула. Все, що для нього привезла, я лишила поки у Семена.

Знайшла телефон, лишила на столі пиво і пів-пиріжка.

Пішла до телефону-автомату, що був пору з кафе.

Ой- ой — ой! Юри не було вдома, а буде через тиждень. Що робити?

Молодий хлопець, що сидів недалеко від мене, з цікавістю прислухався до моєї розмови.

Зовсім розчавлена я підійшла до свого місця й стала давитися залишками пиріжка.

Мабуть багато хто знає таке почуття: на очах бринять сльози, але ти тримаєшся. Так ось в такий час кусень в горло не лізе!

— Що, погані справи? — запитав хлопець.

Почувши рідну мову, я не стрималася. Ну, не розревілася, але сльози покотилися, й носом шмигнула, а ось ком у горлі пройшов.

— Ну, ну, заспокойтеся. Я, мабуть, зможу вам допомогти, — заспокоював мене хлопець. — Поїхали зі мною.

Поїхали?! Куди?! Незнайомий чоловік, завезе кудись, незнайоме місто... Дасть по голові, добре хоч тільки згвалтує, а то- й приріже, а печінку, серце й нирки — продасть...

Але я схаменулася. Ну кому потрібні мої не дуже молоді органи? А згвалтує, то тільки радіти треба, що комусь ще й приглянулася...

— Та не лякайтеся, — він посміхнувся, — я вас відвезу до гуртожитка, а завтра, коли схочете, приходьте до нас, — він показав на великий дім, що стояв недалеко. — Я вам допоможу зробити дозвіл на легальну роботу. Ну що, згода?

Його теж звали Юрою, як і мого приятеля.

Сіли в машину. І він повіз мене, не знаю куди.

Ой, яке ж це велике місто — Нью-Йорк — Велике яблуко.

Їдемо вже десь півгодини, а ще й досі Бруклін.

6

Під'їхали до невеликого двоповерхового будинку.

Довго дзвонили. Нема нікого.

Юра нервує, мабуть кудись поспішає.

Прождавши півгодини, він залишив мене. Треба когось чекати, сьогодні неділя, мабуть всі

роз'їхалися.

Я й залишилася чекати, а він поїхав, пообіцяв повернутися десь години через дві...

Чекаю...

Розумію, що в помешканні нікого немає, але час від часу натискаю на кнопку дзвоника.

Почав накрапувати дощик.

Дзвоню знову і раптом чую, хтось іде! Так, в домі хтось є!

Відчинили.

Так, всі дома. І чоловіки і жінки. Чому не відчиняли?

Гуртожиток на другому поверсі. Дві кімнати, кухня, ванна — для жінок, і одна велика кімната є ванною для чоловіків.

Але про це я дізналася пізніше. А зараз, хоч і зголодніла, простоявши під дощем, я швидко знайшла вільне ліжко і заснула.

Юра прийшов пізно ввечері, дав мені адресу й телефон фірми. Ми домовилися про зустріч, і я знову заснула, так і не поївши.

В гуртожитку жили одні росіяни. Тобто, в Америці всі, хто приїхав з колишнього СРСР — це росіяни, хто- б вони не були: українці, вірмени, білоруси й, звичайно, росіяни — всі росіяни.

Цей гуртожиток був як перевалочна база. Довго тут ніхто не затримувався. Жили після приїзду декілька днів, поки не знаходили роботу. Жінки, в основному, по догляду за дітьми.

Всі, хто тут був, приїхали в Америку правдами й неправдами. Ні знайомих, ні родичів не мали. Купили візи за гроші, придбали запрошення за гроші, й повертатися додому майже ніхто не збирався.

Були правда декілька чоловік, які приїхали на рік, на два заробити на квартиру й поїхати додому, але таких було мало.

Наступного дня я поїхала на фірму, де всі робітники — росіяни.

Заповнювала якісь анкети, зробила фотографії, зняла офіційно відбитки пальців. Через місяць обіцяли документи.

Вже потім мені сказали, що хлопці подали мої документи на одержання політичного сховища. Нічого собі!

Але до отримання цього «сховища» дають офіційний дозвіл на роботу.

Забігаючи наперед, скажу, що я «сховища» так і не отримала, бо поїхала додому. Але мені приходив папірець, де був виклик на співбесіду.

Це по телефону розповіла моя подруга Валя,

яка лишилася в Америці.

Ну, а поки весела та радісна я гуляла по Брайтону.

Аякже: гроші, хоч і небагато — є, дах над головою — є. Що ще треба!

7

Брайтон — маленька Одеса!

Але чому Одеса? З таким же успіхом — це маленький Київ, маленька Москва або Жмеринка.

Тут російські магазини, аптеки, ресторани, кафе. І всюди — російська мова.

Я вже потім погодилася, не пам'ятаю з чийм висловом, що можна все життя прожити на Брайтоні й не знати, що ти в Америці.

Так, літні люди, що мешкають в районі Брайтона, не хочуть вчити англійську мову. Молоді тут не дуже багато. Вони намагаються жити ближче до американців, вчать мову, купують (якщо є гроші!) дома в передмісті. От їх діти — то вже справжні американці!

Ну так ось, не поспішаючи (а куди?), шльондраю із крамниці в крамницю. Очі розбігаються!

Ось і у нас, все ж є, аби гроші були, але тут!..

Особливо мене вразили рибні крамниці. Риба — яка схочеш! Яка тільки є в світі! Ціни — ого-го! Набагато вищі за м'ясо.

Наші брайтонці, які не мають великих грошей, купують коропів, скоріш не коропів, такі вони величезні, а сазанів. На наші гроші — дуже дешево (по американським міркам — також) — десь біля 20 центів за фунт (рахуйте самі!). фунт — це трохи менше ніж півкіло. А в Америці все на фунти (як тут кажуть — «паунти»).

Так ось, цього коропа попатрають, луску знімуть, якщо є ікра, загорнуть її в окремий пакет — це все задарма. Ну, стоїть маленька скринька, куди, якщо схочеш, можеш кинути кілька центів, але це не обов'язково, не кинеш — так і буде.

Зайшла в магазин «99». Тут усе по 99 центів.

Дешева галантерея, вироби з пластмаси — тазики, мисочки.

Раптом бачу — під ногами пластикову торбинку. Так згорнута, лежить собі в проході між вітринами, а в ній щось є. Ніхто з покупців й гадки не має, щоб підняти, подивитися — лежить та й лежить.

А я підняла, розгорнула.

Ой — гроші! Мене аж в жар кинуло. Ну все, думаю, може хтось навмисно підкинув, зараз

підійде та скаже: «Чого чуже хапаєш?! Не твоє — і не бери!». То й праві будуть! Але ніхто не підійшов.

Ось тримаю я цей пакетик так, щоб всі бачили, й стою.

Потім стала ближче до виходу з магазину. Тримаю його на витягнутій руці.

Десь біля часу простояла. Ніхто не підійшов, тільки одна бабця витягла гроші й кинула мені в кульок, мабуть думала, що я жебрачка.

Я скоріш втекла, подумують, що й справді побираюся, викличуть поліцію.

Витягла гроші, полічила. Нічого собі! 120 доларів й купка центів.

Мабуть це мій ангел-охоронець підкинув. Це я вперше за своє життя знайшла багато (для мене) грошей.

А друга знахідка була в тій же Америці.

Я вже робила.

Прокидалась дуже рано і йшла на роботу пішки десь біля години. По дорозі завжди в одному місці сідала відпочити.

І ось в один із днів сідаю я на своєму звичному місці (а вулиця пуста, ніхто зранку тут не ходить, дома приватні) й бачу почату пляшку пива, а біля неї лежать згорнуті в трубочку 50 доларів.

Коли я розповіла про це своїй подрузі Нелі (пам'ятаєте — в неї косметичний салон?), то вона

тільки руками сплеснула.

— Ну треба ж таке! То 120 доларів, то 50! А я ніколи й цента не знайшла!

8

Пішли дні очікування права на роботу.

Спочатку я байдикувала, думала, що все зроблять швидко, а вже потім я знайду собі гарну роботу.

Але дні йшли, а документів все не було.

Грошей ставало все менше і менше.

Почала сумувати за домом. Ввечері довго не засинала, згадувала доньку, онучку, зятя.

Так, так, не дивуйтеся — і зятя! Це тільки в анекдотах зять і теща — вороги. А в мене найкращій в світі зять! Я його дуже поважаю, а його маму, свою, як кажуть, сваху — просто люблю. Мила маленька жіночка, яка прожила все своє життя в селі, вчителювала. Але скільки в неї такту, доброти!

Взагалі, я з зятем ніколи словом поганим не перекинулась, а моя донька зі своєю «свекрухою» ніколи не полаялась.

Я колись спитала свою доньку: «Я хороша теща?». А вона відповіла, що я найкраща теща в світі.

Чому ж я не можу скучити як за дочкою з онучкою, так і за зятем?

Ну, й звичайно за своєю собакою, за моїм Рудиком. Світло-руда дворняга. Милій, ласкавий, вміє посміхатися.

Як і всіх своїх попередніх собак, і всіх, хто в мене буде потім — я його підбрала на вулиці. Переплутала з дуже схожим собакою свого сусіда й співробітника. Там теж руда собачка — Ласка.

Так ось, йде руда собака, шкандибає. Я зву її: «Ласка, Ласка, ти що тут робиш?». Він так радісно дивиться на мене, а я бачу — ні, не Ласка, вушка не такі. «Ой, — кажу, — ти ж не Ласка!». А він пойняв все. Хвіст опустил, голову нахилив. Бачу, на нозі трохи заживши ранка. «Ну, — кажу, — пішли зі мною». Він і пішов.

Ми були поряд з домом. Зайшли до квартири. Дала йому котлету. Їсти не став, але багато пив і ліг в коридорі. Мабуть дуже стомився... Ну й залишився.

Скучила й за ним. Він зараз у дочки живе, поки я на заробітки поїхала.

Скучила й за Києвом.

Так хотілося пройтись по його вулицях, посидіти зі своїми — тільки на один день, а потім можна знову в Америку.

Але на сьогоднішній день мені в Києві нема чого робити.

З роботи я пішла, а нову шукати в моєму віці — справа безнадійна. Та й що я можу робити — тільки знімати кіно, тобто бути організатором кінозйомок.

Але кіно в Україні «гавкнулось», нікому воно зараз не потрібне, хоч в СРСР це був другий наповнювач бюджету після горілки.

Мене чекала мізерна пенсія та спроби якось вижити, не надіючись на чийсь допомогу. (А пенсії на той час були!!! Я в Америці тратила свою майбутню пенсію за два дні).

Взяти себе в руки — й знову шукати роботу!

9

В гуртожитку люди мінялися, але декілька були постійними.

Дві доволі ще молоді жінки з Криму — Інна та Іра. Одна з Саратова — Люда. Надя з Вінниці. Аня з Ростова.

Чоловіки теж з різних місць. Декілька були тут доволі довго, вже мали дозвіл на роботу.

Іра робила в кафе на Брайтоні офіціанткою.

Інна і Надя — в кошерному м'ясному цеху у хасидів.

Вставали дуже рано, десь о п'ятій.

Їх вже чекала машина. Ввечері теж привозила машина.

Заробляли добре, десь двісті на тиждень. (Це по тім нашим, десятирічної давнини міркам — добре, а по американським — то «тху»).

У Інни в Севастополі лишився чоловік та двоє діточок. Чоловік вже теж отримав візу, і Інна його чекала зо дня на день. Діточки поки залишалися у дідуся з бабусею.

Люда робила по годинах, прибирала. Була дебела, як коняка, й пила горілку, як коняка. (Але хіба коняки п'ють горілку?). Робила не більше ніж два дні на тиждень, а потім пила та спала, хоча вже мала офіційний дозвіл на роботу.

Ніхто з цих жінок не збирався вертатися додому. Вони, як павуки в муху, вчепилися в цю Америку.

Я наперед не загадувала.

Гуртожиток тримав теж росіянин. Такий, як і всі ми — полу- нелегал.

Але він жив в Америці вже декілька років, мав право на роботу й чекав на Грін-карту.

Звали його Валера. Середнього зросту, повненький й такий симпатяга!

До нас усіх ставився дуже добре.

Квартира наша була в Боро-Парці, районі Брукліна, де мешкають ортодоксальні євреї-хасиди.

Чоловіки всі вдягнені тільки в чорні костюми та білі сорочки. На голові чорна шляпа (така, як у актора Боярського). У всіх чоловіків обов'язково пейси, навіть у маленьких хлопчиків (в них такі гарні локони, як шовкові). У старих чоловіків обов'язково бороди.

Дівчата, поки не вийшли заміж, — з непокритою головою і своїм волоссям. Після весілля — все, ніякого відкритого волосся. В багатьох стрижені голови. Вдома можна й так, а на вулицю — тільки перука, або пов'язка. Перуки різноманітні, інколи й не скажеш, що це перука.

Майже всі магазини (продуктові) в цьому районі — кошерні.

Життя вирувало до вечора п'ятниці.

Потім — тиша...

У п'ятницю ввечері, по звичаю хасидів, запалювали свічки.

Всі сідають за святкову вечерю.

У суботу ніхто не робить, все зачинено, район завмирає. Субота — то святе, субота, як вони кажуть, то — «наречена».

Всі в синагозі.

Але треба надати належне, Боро-Парк — це досить спокійний район Нью-Йорка. Я не пам'ятаю

жодного хуліганського вчинку на вулицях.

Наш господар Валерій мав ще бюро по працевлаштуванню, яке знаходилося в маленькій комірці з вікном поряд з квартирою.

Сюди зверталися мешканці квартир і домів, розташованих поруч. Кому квартиру прибрати, кому ділянку біля будинку. Але зрідка були й інші замовлення.

Ось мені на одне таке замовлення й поталанило.

Потрібна була жінка на прибирання домів в одному з хасидських поселень, де в годині їзди від Нью-Йорка. Й не на один день, а на постійно, з проживанням.

Ніхто не схотів, а я поїхала.

Була вже середина листопада, вночі підмерзло, калюжі покривались тоненькою скоринкою льоду.

Мені дали адресу, показали де сідати на автобус.

10

Зустріла мене жінка років сорока, показала де я буду жити, розповіла, що треба робити (я, хоч і поганенько, та трохи розуміла англійську мову). Платня — шість доларів на годину, п'ять мені, один

— їй.

Помешкання було в підвалі, («basement») «бейсмент», як кажуть наші.

Мій «basement» — одна велика кімната без вікон.

По всій кімнаті натягнуті мотузки, на яких розвішані простирадла, що розділяють кімнату на безліч маленьких закутків, де стоять ліжка.

Біля одного з них молода жінка збирала свої речі. Це замість неї мені прийдеться робити.

Незабаром вона пішла.

Була неділя, всі жінки (скільки їх тут було, я так й не взнала) тихо сиділи по своїх закутках.

Я вийшла, постояла на вулиці. Вже вечоріло. Куди не кинь око — приватні будинки, ніде ні крамниці, ні маленької забігайлівки, де можна- б було щось перехватити.

У мене були цукерки. Ось їх я і поїла, запивши водою з-під крану.

Підняли всіх рано. Господиня принесла мені бутерброд з сиром та чашку кави з молоком.

Наспих поївши, пішла за нею.

Всі тихо розбіглися по своїх роботах, а мене, як новеньку, супроводжувала господиня.

Ось і перший дім. Кілька полу-порожніх

кімнат. З меблі — тільки ліжка. Платтяні шафи — в стінах. Треба прибирати. Але все було не так просто.

Прийшлося мити стіни, пофарбовані масляною фарбою, та стелю.

Я все робила вправно та швидко, що мені потім дуже заважало.

До дванадцятої години я скінчила прибирати цей дім, і мене переправили до іншого.

Там було трудніше, до того ж хотілося їсти.
Коли скінчила й тут — дали булку з чаєм.
Потім ще один дім.

Ось тутечки я трохи «дуба не дала».

В листопаді темніє рано. Було вже десь годин шість, а я ще робила.

До того ж мені, окрім ганчірок і води, нічого не дали. Ані для миття унітазів і раковин, ані для миття вікон.

Треба ще було мити двері на веранду — із вулиці і з кімнати.

Руки мерзли.

Крім того, вийшла господиня й принесла мені чистилки для зубів, якими треба було шкребти краєчки скла в віконних рамах там, де вони перетинаються з деревом.

Врешті-решт я плюнула на цю нескінченну роботу (десь о восьмій!), зайшла в дім.

— All? (Все?), — спитала господиня.

— All, all! (Все, все!).

Я не знала, де знаходжуся, але після телефонного дзвоника за мною прийшла моя господиня.

Грошей мені ніде не дали — все брала вона.

Додому прийшла втомлена, проробивши дванадцять годин і майже не ївши.

Всі сиділи по своїх закутках.

Витягла сумку, де ще лишалося трохи цукерок...

...Сумка була порожня...

Нічого не було, крім зубної щітки та гребінця...

Я не стрималася і заволала.

— Де мої речі?!

Підійшла до першої завіси та смикнула за неї.

— Де речі?

Ніхто нічого не знав... Або не хотіли й знати.

Ну ось і з цією роботою все ясно!

З мене доволі! Вийшла надвір та подзвонила господині, покликкала її до «бейсменту», показала порожню сумку.

— Де мої речі?

Вона мовчала.

— Give me my money? (Дай мені мої гроші!), — я була зла і категорична.

Вона швидко збігала додому й принесла мені двадцять доларів.

Я здивувалася.

— Оце і все?

— То — tomorrow, to — tomorrow, — замекала вона як коза.

Я промовчала. Завтра, то й завтра.

Мені не хотілося з нею сваритися, бо треба було десь бути ще ніч.

Підрахувала: дванадцять годин по шість доларів — це сімдесят два, їй дванадцять, мені шістдесят. А ще й за речі.

Ну добре, до завтра, а там...

Всі мовчали... В такій мовчанці всі й послули.

«То — tomorrow» нас знову підняли рано, та я не квапилася.

Почекавши, коли всі розійшлися, сказала хазяйці, що все, робити більше не буду, їду до Нью-Йорка.

— Давай «money»!

Вона принесла ще вісім доларів.

— Оце й все?! — здивувалася я.

Її очі забігали, вона знизала плечима.

— «All...» (Все...).

Я зрозуміла: вона взяла свої проценти, вирахувала з мене за дві ночі та сніданок і ще за щось. Щось дуже багато собі відрахувала...

І така мене злість взяла!

Та звідси тільки десять доларів за автобус треба платити!

Я сіла на сходи її дому і заорала.

— Give me my money! More! (Дай мені мої гроші! Більше!).

Вона заоглядалась, заверещала й замахала руками. Я зрозуміла, що вона більше нічого не хоче віддавати, але я була зла і вперта.

— Де тут поліція?

Почувши слово «поліція», вона витріщицалась на мене.

— Де поліція? — не вгамовувалась я, — «give me my money»!

Тут вона струхнула, швидко забігла в дім й винесла ще сорок два долари. Але я вже розійшлася.

— Гроші на білет сюди й звідти! (Ticket, — money!).

Вона мовчки принесла ще двадцять доларів.

Я розмахувала порожньою сумкою.

— Where my thing? Give my thing? (Де мої речі? Віддай мої речі!).

Може я й не зовсім добре говорила по-англійські, але вона мене дуже добре розуміла. Я тикала в порожню сумку та орала.

З сусідніх будинків почали визирати люди.

Тоді вона ще раз збігала, винесла сто доларів, тицьнула їх мені й швидко сховалася в домі, грюкнувши за собою дверима.

Так, це було мабуть вже «все»!

Вона мені віддала всього сто вісімдесят доларів і в душі, мабуть, подякувала своєму Богові, що нарешті я від неї відчепилася.

11

Ввечері я знову була в Нью-Йорку, в своєму гуртожитку.

Зустріли мене сміхом й дуже радісно.

А я рвонула до крамниці, накупила курячих крилець і, ледь діждавшись поки вони підрум'янилися, наїлася за два дні.

Сиджу й розповідаю про свої пригоди.

Аня слухала, слухала й каже.

— Як мені це знайоме... Один раз перед єврейською паскою я голкою газову плиту чистила.

Кожен пригадував своє...

Так, мабуть все скінчилося добре, але я зосталася «гола і боса». Те, що на мені — і все.

Скільки ж це треба грошей, щоб купити тільки саме необхідне?

Кухня була й жіноча й чоловіча. Ось один з чоловіків, який сидів разом з нами, Славик, коли майже всі розійшлися, підійшов до мене.

— Слухай, є ідея. Диви, ось там, навпроти нашого дому, на другій стороні вулиці є підвал. Так в цьому підвалі магазин «секонд-хенд». Магазин робить вдень, а вночі до нього приносять речі в мішках і залишають їх. Я дивився, сьогодні багато нанесли. Я тобі притарабаню пару мішечків, може щось пригодиться, а якщо ні — то знову туди віднесу.

— Та що ти, красти будеш? Ні, я не хочу!

— Та не красти, трохи позичити. Може вони й так віддали б, та... Ми з Анькою вже кілька разів ходили... Я піду по мішки, а ви на «шухері» будете стояти.

Я й погодилася... на злочинство. В перший і останній раз в своєму житті.

Так, в Америці у мене багато чого було «в перший та останній раз».

І ось десь о дванадцятій годині ночі Славик, Аня і я вийшли «на діло».

Перейшли вулицю — нікого немає.

Славик підійшов до підвалу, схопив два мішки і кинув їх нам.

Ми з Анею їх підхопили — і... «ходу».

Слідом за нами пихтів Славко з третім мішком.

Всі вже спали.

Ми зайшли до кухні й почали розбирати «здобич».

Ну що, недарма сходили...

Тут були добрі светри, вельветові джинси, байкові халати, жіночі блузи, зовсім нові футболки.

До речі, халатів було дуже багато, ціла торба. Роздали всім в гуртожитку.

Були чоловічі сорочки, домашні капці. Ну, багато всього.

Наступного дня я купила собі тільки білизну і колготки.

12

І пішли знову дні очікування. Робота була тільки разова, на день, по кілька годин. Правда можна було знову піти бебісіттером, але я вже «наїлася» і батьків і їхніх діточок.